

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
Вх. No	52 - 654 - 01 - 31	
Дата	07, 05	2022 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

НА 52-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

39

13

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме законопроект за изменение и допълнение на Закона за храните.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Костадинов

Светло Томов Анков

Петър Николаев Петров

Кристина Стоянов Брезев

Ивлин Петков Петков

Коста Георгиев Стоянов

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА ХРАНИТЕ

Обн., ДВ, бр. 52 от 9.06.2020 г., в сила от 9.06.2020 г., изм. и доп., бр. 65 от 21.07.2020 г., в сила от 21.07.2020 г., бр. 13 от 16.02.2021 г., изм., бр. 102 от 23.12.2022 г., в сила от 1.01.2023 г., доп., бр. 80 от 19.09.2023 г., изм., бр. 100 от 1.12.2023 г., в сила от 1.12.2023 г., бр. 102 от 8.12.2023 г., бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г., бр. 85 от 8.10.2024 г., в сила от 8.10.2024 г.

§1. Чл. 2, т. 1 се изменя, както следва:

„Гарантира спазването на нормативните изисквания за производство и търговия с храни с оглед висока степен на опазване на живота и здравето на човека и защита на интересите на потребителите“

§2. В чл. 4 се правят следните изменения и допълнения:

1. Добавя се нова ал. 1, както следва:

„По смисъла на този закон „храна“ е всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или може да бъде приеман за консумация от човека.“

2. Ал. 1 става ал. 2 и се изменя по следния начин:

„Храната трябва да е годна, питателна и здравословна по отношение на нейните физични, химични, радиологични и микробиологични качества и състав, както и да не представлява опасност за живота и здравето на човека.“

3. Ал. 2 става ал. 3.

§3. Създава се нов чл. 4а в следната редакция:

„Забранява се влагането на транс-мастни киселини, различни от транс-мастните киселини, които естествено се съдържат в мазнини от животински произход, в храни предназначени за крайния потребител, и в храни, предназначени за доставка за търговия на дребно.“

§4. Създава се нов чл. 129 в следната редакция:

(1) „Който произвежда и продава храни, в които са вложени транс-мастни киселини, различни от транс-мастните киселини, които естествено се съдържат в

мазнини от животински произход, се наказва с глоба от 25 000 до 35 000 лв., а при повторно извършване на същото нарушение – с глоба от 35 000 до 70 000 лв.

(2) „За нарушение по ал. 1, извършено от юридическо лице или едноличен търговец, се налага имуществена санкция в размер от 50 000 до 70 000 лв., а при повторно нарушение – от 70 000 до 110 000 лв.“

§5. Чл. 129 става чл. 129а

§6. В §1 от допълнителните разпоредби се правят следните допълнения:

1. Нова т. 22 „Транс-мастни киселини“ означава мастни киселини, съдържащи най-малко една несвързана (по-точно прекъсната от поне една метиленова група) въглерод-въглерод двойна връзка в транс-конфигурацията.

2. Нова т. 23 "Добавки в храни" са всякакви вещества, които обикновено не се използват самостоятелно като храна или като типични съставки на храна, независимо от това, дали имат хранителни свойства, и чието умишлено добавяне по технологични съображения към храната при производството, преработката, обработката, опаковането, транспортирането или съхраняването ѝ, ги превръща или се очаква да ги превърне, директно или индиректно, в съставка на храната или на нейни вторични продукти.

3. Нова т. 24 "Безопасност на храната" е разбирането, че храната няма да причини увреждане на потребителя, когато тя е приготвена и/или консумирана в съответствие с предвидения начин на употреба.

4. Нова т. 25 „Храна, която не е безопасна за консумация от потребителите" е храна, която уврежда или може да увреди здравето на хората или е негодна за консумация, като при определянето ѝ като такава трябва да се вземат предвид:

- а) условията на нормалната ѝ употреба от и на всеки етап от производството, преработката и предлагането на храната;
- б) информацията, предоставена на потребителите, включително информацията на етикета или друга общодостъпна за потребителя информация за предпазване от специфични вредни за здравето ефекти на определена храна или група храни.

5. Нова т. 26 "Храна, която уврежда или може да увреди здравето на хората" е храна, която е определена като такава въз основа на:

- а) влаганите добавки или съставки, извличането на основни компоненти на храната, както и прилаганите методи на технологична обработка;
- б) непосредствените, краткосрочните и дългосрочните ефекти на храната върху здравето на потребителите и бъдещите поколения;
- в) възможните кумулативни токсични ефекти при консумация на храната;
- г) специфичната възприемчивост на определени групи от населението, когато една храна е предназначена за консумация от тези групи.

6. Нова т. 27 "Негодна храна за консумация от човека" е храна, която е неподходяща за употреба според нейното предназначение вследствие на замърсяване, микробиологични промени, развала, изтекъл срок на трайност или нарушена цялост на опаковката.

7. Нова т. 28 „търговия на дребно“ означава преработката и/или обработката на храни, тяхното съхранение при продажба или доставка до крайния потребител, и

включва терминали за дистрибуция, заведения за обществено хранене, столове, ресторанти и други подобни услуги в областта на храните, магазини, центрове за дистрибуция на супермаркети и пунктове за продажба на едро;

8. Нова т. 29 "Краен потребител" е лицето, което консумира храната и не я използва като част от действия и дейности на хранителната индустрия.

9. Нова т. 30 "Заблуждаваща потребителя храна" е храна, която е със състав, свойства и характеристики, които не отговарят на нормативните изисквания, но по външен вид, етикетирание, представяне и реклама имитират за това.

§7. В преходните и заключителни разпоредби се добавят:

1. Нов § 2. Заварените до влизането в сила на този закон производители на храни привеждат производствената си дейност в съответствие с изискванията на закона в срок до 6 месеца от влизането му в сила.

2. Нов § 3. Заварените към влизането в сила на този закон търговци на храни привеждат дейността си в съответствие с изискванията на закона в срок до 6 месеца от влизането му в сила, като до изтичането на този срок, за предлагането на храни съдържащи транс-мастни киселини, различни от транс-мастните киселини, които естествено се срещат в мазнини от животински произход, в търговските обекти се обособяват отделни сектори с изрично етиктиране.

3. Нов § 4. Министърът на земеделието и храните да направи съответните изменения и допълнения в издадените от него нормативни актове.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Костадинов

Сокто Томов Пинел

Петър Николаев Петров

Краско Стояков Братис

Ивелин Янчев Янчев

Косма Георгиев Стояков

МОТИВИ
КЪМ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ
НА ЗАКОНА ЗА ХРАНИТЕ

Проектът за изменение и допълнение на Закона за храните се характеризира с два аспекта. От една страна има за цел да гарантира във висока степен защита на живота, здравето, и интересите на потребителите по отношение на храните, а от друга, да осигури прилагането на правото на Европейския съюз и на националните мерки в областта на храните за намаляване на влагането на вредни вещества при производството, преработката и дистрибуцията на храни.

Транс-мастните киселини са вещества, различни от витамините и минералите, за които е установено, че имат вредно въздействие върху здравето. Поради това влагането на веществата в храни или употребата му при производството на храни, следва да бъде сведено до абсолютния минимум. В този смисъл е уредбата в РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/649 НА КОМИСИЯТА за изменение на приложение III към Регламент (ЕО) № 1925/2006 на Европейския парламент и на Съвета, приет на 24 април 2019 година, а регулацията е в сила от 2 април 2021 г., но въпреки че същият е задължителен в своята цялост и следва да се прилага пряко във всички държави членки, то той не е намерил отражение, нито в сега действащия от 2020 г. Закон за храните, нито в Наредбата за хранителните добавки, приета от Министерски съвет с Постановление № 434 от 10 декември 2021 г.

С реализирането на настоящия законопроект ще бъде постигнато и съответствие със законодателството на Европейския съюз: Регламентът предвижда съдържанието на транс-мастни киселини, различни от транс-мастните киселини, които естествено се съдържат в мазнини от животински произход, в храни, предназначени за крайния потребител, и в храни, предназначени за доставка за търговия на дребно, да не надвишава 2 g на 100 g мазнини.

Националното законодателството следва да бъде приведено в съответствие с правото на Европейския съюз, съгласно което санкциите, налагани от компетентния орган, при неспазване на нормативните изисквания трябва да бъдат ефективни, съответни на нарушението и да имат възпиращ ефект.

С реализирането на настоящия законопроект ще бъде постигнато и съответствие със законодателството на Европейския съюз. С цел да се избегнат ситуации, водещи до застрашаване живота и здравето на населението, в законопроекта се предвижда санкция при нарушение на забраната. Размерът е определен в зависимост от високата степен на обществена опасност при нарушението ѝ, но най-съществената промяна, която предвижда е въвеждането на изрична забрана да се влагат в храните транс-мастни киселини, които не отговарят на изискванията за здравословно хранене. А такива, по смисъла на този законопроект, са транс-мастни киселини, различни от естествено съдържащите се в мазнини от животински произход.

По отношение на защитата на живота, здравето и интересите на потребителите свързано с храните е релевантно да се отбележи, че през последните тридесет години

разбирането за влиянието на транс-мастните киселини драстично се измени. Редица научни изследвания доказват вредното въздействие върху човешкото здраве, като най-често или по-точно най-видимо е влиянието върху сърдечносъдовата система, но изследванията показват, че негативното им влияние е много по-широко.

Много учени са категорични, че е налице връзка между увеличения прием на транс-мастни киселини и риска от развитие на злокачествени тумори на гърдите, простатата, дебелото и правото черво, Деменцията, Алцхаймер. Няколко големи изследвания, включително и Nurses' Health Study, проведено от Харвардското училище по общественото здраве, показват силна връзка между по-ранната смърт и консумацията на транс-мастни киселини.

В научния си труд „Алтернативни суровини при производството на храни от животински произход, баланс между качество, безопасност и икономика“ доц. д-р Милослав Жиков посочва следното: „те (транс-мастните киселини) са несвойствени за човешкият организъм. Той няма ензимни системи да ги обработи и да ги излъчи. По тази причина те започват да заемат структурната роля на натуралните мастни киселини в клетката и тя започва да губи някои основни физиологични функции. Променя се например функцията на епитела на кръвоносните съдове. Променя се цялостната реактивност на клетката по отношение на имунитет, метаболизмът на основни съставки като липиди, въглехидрати и др. Увеличеният прием на транс-мастни киселини води до повишаване на нивото им в клетъчните мембрани, което нарушава техните защитни функции, клетъчното хранене и междуклетъчния транспорт. Това води до патологични процеси предизвикващи редица заболявания.“....„Съществуват данни и за връзката между диабет тип 2 и повишения прием на транс-мастни киселини.“

Транс-мастните киселини обикновено се използват в евтини храни, като вафли, кроасани, чипсове, маргарин, шоколад, корнфлейкс, широко употребяваните в България „имитиращи млечни продукти, съдържащи мляко“, които имитират българско сирене и кашкавал и много други. При тях млечната мазнина най-често се заменя с евтино частично хидрогенирано палмово масло. Според млечните производители консумацията на тези имитиращи продукти вече значително надвишава тази на истинските млечни продукти, което означава, че хората с ниски доходи са изложени на най-голям риск от храните с високо съдържание на тези киселини. Това, от своя страна, увеличава неравнопоставеността в здравеопазването – бедните стават все по-болни, поради невъзможността да си позволят качествена, здравословна и питателна храна.

Консумацията на транс-мастни киселини значително повишава "лошия" LDL холестерол, но не оказва въздействие или дори понижава "добрия" HDL холестерол. Тоест, транс-мастните изменят силно съотношението на LDL към HDL холестерол, което е един от най-важните маркери за сърдечно-съдовото здраве.

По данни на Националния център по общественото здраве и анализи за 2023 г. на болестите на органите на кръвообръщането се дължат 58,9% от всички умирани в страната. Данните на Евростат обаче сочат, че за 2023 г. 61% от всички починали през годината са следствие на сърдечно-съдови заболявания.

На европейско равнище, съобразявайки здравната статистика и научните разработки в тази област, правната регламентация на производството, преработката и дистрибуцията на храни, съдържащи транс-мастни киселини, търпи прогрес:

На 4 декември 2009 г. Европейският орган за безопасност на храните приема научно становище, в което се заключава, че приемът на транс-мастни киселини следва да бъде възможно най-нисък в рамките на подходящ хранителен режим. (*Група по диетични продукти, хранене и алергии към ЕОБХ; Научно становище относно референтните стойности за хранителния режим за мазнини, в това число наситени мастни киселини, полиненаситени мастни киселини, мононенаситени мастни киселини, транс-мастни киселини и холестерол. EFSA Journal (Бюлетин на ЕОБХ), 2010; 8 (3): 1461.*)

През юни 2015 г. Американската агенция по храните и лекарствата (FDA) публикува решение, което определя, че частично хидрогенираните масла, които са основният източник на промишлените транс-мазнини в преработените храни, вече не са „общопризнати за безопасни“ при използването им в хранителни продукти за хората и следва да бъдат забранени от юни 2018 година.

През декември 2015 г., Европейската комисия приема доклад относно транс-мастните киселини в храните и в хранителния режим като цяло на населението на Съюза. В доклада се изтъква, че коронарната болест на сърцето е водещата причина за смърт в Съюза, а високият прием на транс-мастни киселини сериозно увеличава риска от сърдечни заболявания — повече от всяко друго хранително вещество за една калория.

В доклада се заключава, че определянето на законодателно ограничение за промишлените транс-мастни киселини в храните най-вероятно е най-ефективната мярка от гледна точка на общественото здраве, защитата на потребителите и съвместимостта с вътрешния пазар.

На 26.10.2016г. Европейският парламент гласува резолюция с 586 гласа „за“ и само 19 „против“, с която Европейската комисия трябва да въведе задължителни ограничения за промишлено произведените транс-мастни киселини, които могат да увеличат риска от сърдечно-съдови заболявания, затлъстяване и редица хронични заболявания при потребителите. Въпреки че Регламент (ЕС) №1169/2011 задължава бизнес операторите, които произвеждат, преработват и търгуват храни да ги предлагат на потребителите етикетирани в съответствие с изискванията на регламента, според Европейският парламент, мерките за етикетирание не са достатъчни, а в подкрепа на това твърдение е факта, че само един от трима потребители в Европейския съюз знае какво са транс-мастни киселини. Поради което евродепутатите смятат, че съдържанието на тези промишлени мастни киселини трябва да бъде законово ограничено. Това трябва да стане в рамките на до 2 години. В подкрепа като положителен пример, се сочи Дания, където парламента през 2003 г. приема закон, с който се ограничи до 2% наличието на транс-мастни киселини в масла и мазнини, след което значително са намалели смъртните случаи от сърдечно-съдови заболявания сред населението. Подобни ограничения със законови мерки въвеждат по-късно Австрия, Унгария и Латвия, а в България са издадени национални препоръки за консумацията на транс - мастни киселини.

В свое научно становище от 2018 г., Европейският орган по безопасност на храните заключава, че приемът на транс-мастни киселини следва да бъде възможно най-нисък в рамките на подходящ хранителен режим.

На база на направено проучване е установено, че “приемът на транс-мастни киселини (ТФА) има линеен ефект на доза-отговор, който увеличава риска от коронарни заболявания в сравнение с приема на други мастни киселини в диетата. С изключение на Франция (2010) и Обединеното кралство (2007), където е запазена граница от 2 % за прием на ТФА, най-новите национални препоръки в ЕС и най-новите препоръки от медицински професионални асоциации в Европа и САЩ показват, че консумацията на ТФА трябва да бъде възможно най-ниска.

В същото време, Световната здравна организация (СЗО) призова за премахването на промишлено произведените транс-мастни киселини от продоволствената верига в световен мащаб. През май 2018 г., СЗО публикува ръководство с план за елиминиране на индустриално получените транс-мастни киселини от световните хранителна верига до 2023 г. В него, СЗО посочва, че премахването на транс-мазнините е от ключово значение за опазването на здравето и спасяването на много животи, като изчислява, че всяка година транс-мазнините водят до повече от 500 000 смъртни случая от сърдечносъдови заболявания (*REPLACE — пакет от действия за премахване на промишлено произведените транс-мастни киселини, WHO/NMH/NHD/18.4, май 2018 г.*).

Съобразявайки гореказаното, основанието за пълна забрана за влагане на транс-мастни киселини, различни от тези, които естествено се съдържат в мазнини от животински произход, въпреки допустимостта от 2 g на 100 g мазнини, което прави РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/649, е факта, че България от страните членки е най-силно засегната, по отношение на сърдечносъдовите заболявания, а една от основните причини за това е в прекомерната употреба на транс-мастни киселини. България от години е лидер, сред страните членки, по консумация на храни съдържащи транс-мастни киселини от глава на населението, а изследванията показват, че заболяванията се дължат на кумулативният ефект от продължителната консумация. Тоест, негативният резултат от прекомерният прием на храни с високо съдържание на транс-мастни киселини, ще се проявява дълго след спиране на тяхната консумация. Казано по друг начин, по-голямата част от населението на България вече е натрупало повече от необходимото, за да се прояви кумулативният ефект на транс-мастните киселини в един бъдещ период. Поради тази причина и по-малките количества, които РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/649 определя, като допустими, за българският потребител се явяват прекомерни.

Затова на основание член 14, параграф 1 и 2 от РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 178/2002 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните „На пазара не се пускат храни, които не са безопасни, а те не са безопасни, ако се считат за вредни за здравето и/или негодни за консумация от човека“ се предлага пълна забрана за влагането на транс-мастни киселини, различни от транс-мастните киселини, които естествено се съдържат в

мазнини от животински произход, в храни, предназначени за крайния потребител, и в храни, предназначени за доставка за търговия на дребно.

Не на последно място това ще даде отражение, както на здравословното състояние на населението, така и ще подпомогне възраждането на страната ни като кулинарна дестинация.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Костадинов

Сокто Томов Анел

Петър Николаев Петров

Кръсто Стоянов Врзев

Ивелин Дървев Дървев

Косма Георгиев Стоянов

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за храните

Заинтересовани групи: Всички български граждани и граждани на други страни, временно или постоянно пребиваващи в Република България.

Основания на законодателната инициатива: има за цел да гарантира във висока степен защита на живота, здравето, и интересите на потребителите по отношение на храните, както и да осигури ефективното прилагане на правото на Европейския съюз - Регламент (ЕС) 2019/649 и на националните мерки в областта на храните за намаляване на влягането на вредни вещества при производството, преработката и дистрибуцията на храни.

Анализ на разходите: бюджетът няма да бъде натоварен с допълнителни административни разходи.

Административна тежест и структурни промени: В резултат на приемане на Закона за изменение и допълнение на Закона за храните няма да се наложи извършване на значими административни промени. Няма да възникне допълнителна административна тежест. Не се въвеждат нови такси.

Въздействие върху нормативната база: В резултат от приемането на Закона за изменение и допълнение на Закона за храните е налице необходимост от промени в Наредбата за хранителните добавки на МС, приета с Постановление № 434 от 10 декември 2021 г.

ВНОСИТЕЛИ:

Костадин Костадинов

Снежко Томов Панев

Петър Николаев Петров

Кръстьо Стоянов Брад

Ивелин Ферланов Ферланов

Коста Георгиев Саторджиев